

## Spis treści

|                                                                                                                                                                                                              |     |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| Helena Karczyńska, Wstęp                                                                                                                                                                                     | 9   |
| Elżbieta Kościk, Aspekty demograficzne i pozycja społeczno-zawodowa<br>kobiety na Górnym Śląsku w XIX i na początku XX w. (w świetle ksiąg<br>metrykalnych)                                                  | 12  |
| Wiesława Korzeniowska, Udział kobiet w zachowaniu polskiego<br>dziedzictwa kulturowego na Górnym Śląsku (druga połowa XIX<br>i początku XX w.)                                                               | 18  |
| Michał Piela, SDS, Kulturalno-społeczne aspekty zjawiska wstępowania<br>kandydatek z ziem polskich w XIX w. do zgromadzeń zakonnych<br>na przykładzie Kongregacji Sióstr Boskiego Zbawiciela (salwatorianki) | 27  |
| Zbigniew Dworecki, Udział kobiet ziem dzielnicy pruskiej w polskim<br>ruchu narodowo-politycznym u progu II Rzeczypospolitej<br>(listopad—grudzień 1918 r.)                                                  | 31  |
| Sławomir Antos, Kobiety w Związku Polaków w Niemczech                                                                                                                                                        | 41  |
| Jolanta Kamińska-Kwak, Działalność społeczna i polityczna<br>Związku Towarzystw Polek w województwie śląskim w latach 1922—1927                                                                              | 50  |
| Dobrochna Kałwa, Model kobiety aktywnej na Górnym Śląsku<br>(na przykładzie województwa śląskiego w latach 1922—1939)                                                                                        | 61  |
| Eleonora Sapia-Drewniak, Rola kobiet w polskich organizacjach<br>oświatowych na Śląsku Opolskim w okresie międzywojennym                                                                                     | 66  |
| Jolanta Strzałka, Rola towarzystw kobiecych w Rudzie Śląskiej<br>do drugiej wojny światowej (z uwzględnieniem losów tragicznie zmarłych<br>działaczek)                                                       | 72  |
| Róża Bednorz, Kobiety śląskie w Warszawie w okresie drugiej wojny<br>światowej (działalność konspiracyjna w ramach Delegatury Rządu Polskiego<br>na Kraj, Sekcji Zachodniej oraz organizacji „Ojczyzna”)     | 83  |
| Michał Heller, Kobiety w polskim ruchu oporu na Śląsku Cieszyńskim<br>1939—1945                                                                                                                              | 95  |
| Zbigniew Kapała, Losy Ślążaczek w ZSRR w latach 1939—1945                                                                                                                                                    | 103 |

|                                                                                                                                                                          |     |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| Halina Gerlich, Górnosłazaczka jako organizatorka życia religijnego rodziny                                                                                              | 110 |
| Teresa Smolińska, Kobieta we współczesnej rodzinie na Górnym Śląsku (z badań folklorystycznych)                                                                          | 119 |
| Wanda Musiałik, Kobieta w polskiej elicie politycznej na Górnym Śląsku                                                                                                   | 128 |
| Stanisław Siefert, Przejawy i skutki tzw. równouprawnienia kobiet w okresie realizacji polityki forsownego uprzemysłowienia 1950—1955 (na przykładzie Śląska Opolskiego) | 136 |
| Urszula Perkowska, Studentki z ziemi śląskiej na Uniwersytecie Jagiellońskim w latach 1901—1939                                                                          | 144 |
| Anna Glińs-Nadgórska, Rola kobiet w szkolnictwie województwa śląskiego (1922—1939)                                                                                       | 158 |
| Zofia Chyra-Rolicz, Spółdzielczynie na Górnym Śląsku i w Zagłębiu Dąbrowskim na rzecz integracji i rozwoju młodego pokolenia                                             | 167 |
| Stanisław Gawlik, Waldemar Olbert, Udział kobiet śląskich w rozwoju oświaty i kultury regionalnej na Opolszczyźnie po 1945 r.                                            | 177 |
| Stanisława Sochacka, Miejsce i rola kobiet w językoznawstwie polskim na Śląsku po drugiej wojnie światowej                                                               | 189 |
| Henryka Maj, Kobieta w wybranych polskich podręcznikach szkolnych do nauczania historii                                                                                  | 197 |
| Małgorzata Olszówka, Udział kobiet z Kresów Wschodnich w powstaniu i rozwoju szkolnictwa w Gliwicach po 1945 r.                                                          | 206 |
| Maria Pawłowiczowa, Kresy Wschodnie i Zachodnie w utworach Zofii Kossak z lat międzywojennych                                                                            | 212 |
| Stanisław Łuczko, Ślązaczki w hołdzie Konopnickiej                                                                                                                       | 222 |
| Margarita Gabriela Cebula, CSSE, Śląska samarytanka Służebnica Boża Maria Merkert (1817—1872)                                                                            | 228 |
| Edyta Lesniak, Marcelina z Kotowiczów Darowska                                                                                                                           | 234 |
| ks. Zygmunt Nabzdych, Waleria z Augustynów Nabzdykowa — kobieta, matka, nauczycielka i jej działalność społeczno-narodowa                                                | 238 |
| Zdeňka Kalníková, Tomáš Garrigue Masaryk a ženské hnutí v Čechách a na Moravě                                                                                            | 247 |

# Inhaltsverzeichnis

|                                                                                                                                                                                                                                  |    |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| Helena K a r c z y ń s k a, Einführung                                                                                                                                                                                           | 9  |
| Elżbieta K o ś c i k, Demographische Aspekte und die gesellschaftlich-berufliche Position der Frau in Oberschlesien im 19. und am Anfang des 20. Jahrhunderts (aufgrund der Matrikelbücher)                                      | 12 |
| Wiesława K o r z e n i o w s k a, Teilnahme der Frauen an Erhaltung des polnischen Kulturerbes in Oberschlesien (die zweite Hälfte des 19. und 20. Jahrhunderts)                                                                 | 18 |
| Michał P i e l a, SDS, Kulturell-gesellschaftliche Aspekte des Eintretens von Bewerberinnen aus polnischen Provinzen in Orden am Beispiel der Salvatorianer Gesellschaft des Göttlichen Heilands (Salvatorianerinnen)            | 27 |
| Zbigniew D w o r e c k i, Die Teilnahme der Frauen aus dem preußischen Teilungsgebiet an der polnischen national-politischen Bewegung an der Schwelle der II. Republik (November—Dezember 1918)                                  | 31 |
| Ślawomir A n t o s, Frauen im Bund der Polen in Deutschland                                                                                                                                                                      | 41 |
| Jolanta K a m i ń s k a - K w a k, Die gesellschaftliche und politische Aktivität des Verbandes der polnischen Frauengesellschaften in der schlesischen Wojewodschaft in den Jahren 1922—1927                                    | 50 |
| Dobrochna K a ł w a, Das Modell einer aktiven Frau in Oberschlesien (am Beispiel der schlesischen Wojewodschaft in den Jahren 1922—1939)                                                                                         | 61 |
| Eleonora S a p i a - D r e w n i a k, Die Rolle der Frauen in den polnischen Bildungsorganisationen im Oppelner Schlesien zwischen den beiden Weltkriegen                                                                        | 66 |
| Jolanta S t r z a ł k a, Die Rolle der Frauengesellschaften in Ruda Śląska bis zum zweiten Weltkrieg (mit Berücksichtigung der Schicksale der tragisch verstorbenen Aktivistinnen)                                               | 72 |
| Róża B e d n o r z, Schlesierinnen in Warschau in der Zeit des zweiten Weltkrieges (konspirative Tätigkeit im Rahmen der Vertretung der Polnischen Regierung im Lande, in der Westabteilung und in der Organisation „Vaterland“) | 83 |
| Michał H e l l e r, Frauen in der polnischen Widerstandsbewegung im Teschener Schlesien 1939—1945                                                                                                                                | 95 |



|                                                                                                                                                                                                                                          |     |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| Zbigniew K a p a ł a, Schicksale der Schlesierinnen in der Sowjetunion<br>in den Jahren 1939—1945                                                                                                                                        | 103 |
| Halina G e r l i c h, Die Oberschlesierin als Organisatorin des religiösen<br>Lebens in der Familie                                                                                                                                      | 110 |
| Teresa S m o ł i ń s k a, Die Frau in der zeitgenössischen Familie<br>in Oberschlesien (aufgrund der volkskundlichen Forschungen)                                                                                                        | 119 |
| Wanda M u s i a ł i k, Die Frau in der polnischen politischen<br>Elite Oberschlesiens                                                                                                                                                    | 128 |
| Stanisław S e n f t, Die Erscheinungsformen und Folgen der sogenannten<br>Gleichberechtigung der Frauen in der Zeit der Realisierung der Politik<br>der forcierten Industrialisierung 1950—1955<br>(am Beispiel des Oppelner Schlesiens) | 136 |
| Urszula P e r k o w s k a, Studentinnen aus Schlesien<br>an der Jagellonischen Universität in den Jahren 1901—1939                                                                                                                       | 144 |
| Anna G ł i m o s - N a d g ó r s k a, Die Rolle der Frauen im Schulwesen<br>der schlesischen Wojewodschaft (1922—1939)                                                                                                                   | 158 |
| Zofia C h y r a - R o ł i c z, Genossenschaftlerinnen in Oberschlesien<br>und in Dąbrowa-Gebiet für die Integration und Entwicklung<br>der jungen Generation                                                                             | 167 |
| Stanisław G a w ł i k, Waldemar O ł b e r t, Die Teilnahme<br>der Schlesierinnen an der Entwicklung der Bildung und der regionalen<br>Kultur im Oppelner Schlesiens nach 1945                                                            | 177 |
| Stanisława S o c h a c k a, Die Position und Rolle der Frauen in der polnischen<br>Sprachwissenschaft in Schlesien nach dem zweiten Weltkrieg                                                                                            | 189 |
| Henryka M a j, Die Frau in ausgewählten polnischen Geschichtslehrbüchern                                                                                                                                                                 | 197 |
| Małgorzata O ł s z ó w k a, Die Teilnahme der Frauen aus den Ostgebieten<br>an der Entstehung und Entwicklung des Schulwesens in Gliwice nach 1945                                                                                       | 206 |
| Maria P a w ł o w i c z o w a, Die Ost- und Westgebiete in den Werken<br>Zofia Kossaks aus der Zeit zwischen den beiden Weltkriegen                                                                                                      | 212 |
| Stanisław Ł u c z k o, Schlesierinnen ehren Maria Konopnicka                                                                                                                                                                             | 222 |
| Margarita Gabriela C e b u ł a, CSSE, Die schlesische Samariterin<br>und Gottesdienerin Maria Merkert (1817—1872)                                                                                                                        | 228 |
| Edyta L e ś n i a k, Marcelina Darowska geborene Kotowicz                                                                                                                                                                                | 234 |
| Pfarrer Zygmunt N a b z d y k, Waleria Nabzdyk geborene Augustyn<br>als Frau, Mutter, Lehrerin und ihre gesellschaftlich-nationale Tätigkeit                                                                                             | 238 |
| Zdeňka K a l n i c k á, Tomáš Garrigue Masaryk a ženské hnutí<br>v Čechách a na Moravě                                                                                                                                                   | 247 |